

SESMOND

Butlletí del Servei d'Arxiu Municipal de Lloret de Mar

Núm. 6

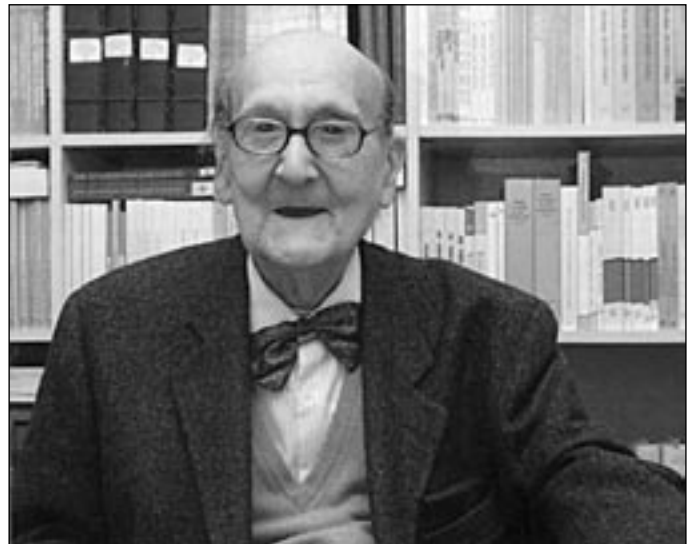
Novembre 2006

LA PARADA DE SESMOND

Homenatge pòstum a Josep Maria Pons Guri

El 23 de desembre de 2005 moria a la seva vila nadiua d'Arenys de Mar, als 96 anys d'edat, el degà dels arxivers i investigadors catalans i mestre de la majoria d'ells, Josep Maria Pons Guri. L'Ajuntament d'Arenys li estava preparant l'atorgament del títol de Fill Predilecte i Arxiver Emèrit, cerimònia que ja no va ser possible en vida. Es va materialitzar, però, uns mesos més tard, el matí del 17 de juny de 2006. Vaig tenir l'honor de rebre l'encàrrec, per part de l'Ajuntament arenyenc, de pronunciar la glossa sobre la figura i l'obra de l'il·lustre jurista i home de lletres desaparegut, a la magnífica sala Josep Maria Arnau de l'antiga fàbrica del Calisay, avui convertida en Casa de Cultura. Ara, a proposta de la direcció de l'Arxiu Municipal de Lloret, n'extrec unes pinzellades per deixar constància d'aquest acte i recordar, una vegada més, la personalitat de l'homenatjat, que estigué sempre vinculat a Lloret, d'una banda pel coneixement que tenia de tots els pobles de la comarca de la Selva—que, com hem dit altres vegades, entenia estesa fins a Arenys, seguint les demarcacions antigues—, de l'altra pels seus contactes familiars—la seva cosina Loreto March Burcet vivia a Lloret— o professionals, amb la seva feina d'advocat. No hem d'oblidar tampoc que, a proposta de l'Obreria de Santa Cristina, va escriure en 1976, *el Llibre de Santa Cristina* que recull la història del nostre santuari i que fou el pregoner de la Festa Major de 1995. Va intervenir en quasi tots els actes acadèmics referits a efemèrides lloretenques, com ara el Mil·lenari de l'aparició del nom de Lloret en un document (1966) i el de la segregació de Maçanet (2001), per exemple, i va rebre, excepcionalment, per aquesta vinculació, el 27 d'abril de 2003, el guardó "Sa Gavina" atorgat per l'Associació Popular d'Amics de la Cultura, que demostrava la consideració que tenia entre els vilatans per les seves aportacions valuoses al coneixement de la nostra història. En el mateix sentit rebé també l'homenatge de tots els amics de la comarca de la Selva amb els actes que li organitzà el Centre d'Estudis Selvatans l'any 2000 i que cristal·litzà en l'edició de dos volums d'estudis—un d'ells amb la seva biografia i l'altra amb la seva bibliografia annexa— en honor seu.

Josep M. Pons Guri va néixer a Arenys de Mar el 16 de juny de 1909. Era besné de capità de vaixell per part de mare, cosa que, segurament, l'havia d'incentivar per escriure en 1960 la història de *L'Estudi de Pilots*, una de les seves aportacions més interessants, i molts altres articles sobre la marina vuitcentista. Tenia, però, gent de lletres i lleis a la família i aquesta tendència es va imposar. Va estudiar el batxillerat i posteriorment les carreres de Filosofia i Lletres i Dret a la Universitat de Barcelona. Va acabar els estudis en 1931. La seva vida va tenir sempre dos eixos a partir d'aquell moment: la pràctica jurídica professional i la feina d'investigador. Aquesta segona és la que ha perpetuat definitivament el seu nom com un dels més experts historiadors de les institucions jurídiques de Catalunya. Fundador de l'Arxiu Històric Fidel Fita en 1934, va portar a terme, des d'aquest centre, una labor eficaç de salvaguarda, estudi i difusió de documents. Una mirada superficial a la seva obra publicada ens demostra l'autoria de cap a tres-cents treballs entre 1931 i la data de la seva mort. Per damunt de tot destaquen una quarantena

Imatge de Josep M. Pons i Guri. Autor D. Castañeda
Procedència: *En memòria de Josep M. Pons i Guri (1909 – 2005)*. Ed. Aj. d'Arenys de Mar. 2005.

de publicacions en forma de llibre. Els articles en revistes especialitzades sumen al voltant d'un centenar. Semblantment ocorre amb les revistes i publicacions de caire local. Cap a finals de la dècada de 1960 redacta i revisa també més d'un centenar d'articles de la Gran Enciclopèdia Catalana, de la qual fou, per tant, un excel·lent col·laborador, com recorda l'editor i amic seu Max Cahner.

Pel que fa a reconeixements, hem de recordar que al voltant dels anys cinquanta del segle passat és nomenat acadèmic corresponent de la Reial Acadèmia de Bones Lletres. Hi entra en 1956 i, ja més endavant, en 1964, publica, en el butlletí de la institució, diversos treballs sobre fogotjaments. També serà elegit membre de l'Acadèmia de Belles Arts de Sant Jordi.

Com a degà dels arxivers de Catalunya va rebre per sorpresa un cordial homenatge en les I Jornades d'Arxivística de Catalunya celebrades a Ribes de Freser del 15 al 17 de març de 1987 i l'11 de gener de 1988 va ser reconegut per la Generalitat de Catalunya amb la Creu de Sant Jordi, concedida oficialment l'any anterior, per tota la seva vasta tasca portada a terme. En 1989 li fou lliurada pel Ministeri de Justícia la Creu distingida de Primera Classe de l'Orde de Sant Ramon de Penyafort i en 1992 el Col·legi d'Advocats de Barcelona li atorgà la medalla d'Honor. En 1998 va rebre la medalla de la Universitat Pompeu Fabra. La llista es va cloure amb la concessió per la Generalitat, de la medalla President Macià al Mèrit al Treball, el 2005.

Els que hem tingut la sort de rebre, en un moment o altre, el mestratge de Josep Maria Pons Guri i de gaudir de la seva amistat, en podríem explicar moltíssimes anècdotes que revelen, sempre, la seva intel·ligència i capacitat, el seu sentit crític, la seva intuïció i el seu caràcter decidit, contundent, una mica murri, i, en definitiva, la seva singularitat.

Joan Domènech Moner

Les meves visites a Pons Guri

Els meus primers contactes amb el professor Pons Guri es van iniciar l'any 1990 arran de la preparació del meu llibre *La Marina Mercant de Lloret*, per al qual, a més de la informació que em va proporcionar i els suggeriments que em va fer per millorar el contingut i la presentació d'algunes parts, em va honorar escrivint-ne el prefaci.

Durant el temps que va durar la preparació del llibre van sovintejar les meves visites a l'arxiu Fidel Fita d'Arenys; visites que van continuar després, a vegades simplement per saludar-lo i passar una estona escoltant les seves disquisicions sobre el gran nombre de temes dels quals era un gran coneixedor, i jo, haig de confessar-ho, un ignorant.

Les meves visites van intensificar-se durant els períodes que vaig dedicar a la preparació de dos altres llibres: la biografia de Joan Monjo i Pons, editada pel Museu de la Marina de Vilassar, que també em va prologar, i el llibre *La Confraria de Sant Elm de Lloret*.

Un fet que no es pot passar per alt és que quan anaves a visitar Pons Guri en el seu "santa sanctorum" de l'arxiu Fita d'Arenys en cerca d'informació per a la feina que estaves fent, havies de comptar que, abans que poguessis exposar-li el motiu de la visita, havies d'escoltar, si no una lliçó magistral d'una de les àrees que dominava, les

explicacions i comentaris sobre algun dels treballs que tenia en curs, perquè Pons Guri va ser un incansable estudiós fins als últims moments de la seva llarga vida.

A vegades pensava que ell ja sabia que de les seves explicacions el teu interès no devia ser pas massa gran; però que tal vegada ho feia per analitzar la teva atenció i reaccions.

Un cop l'home s'havia esplaiat, no escatimava temps ni interès per procurar-te tota la informació al seu abast sobre el tema de consulta, perquè era gran coneixedor dels dos temes dels llibres de Monjo i Pons i de la Confraria de Sant Elm, atès que Monjo i Pons va intentar ressuscitar l'Escola de Nàutica d'Arenys a la qual Pons Guri va dedicar algunes de les seves publicacions, i, quant al segon llibre, a Arenys també va existir una Confraria de Sant Elm de la qual l'arxiu servia una extensa informació.

Pons Guri, ha estat per a mi l'home savi, un bon amic i un gran col·laborador en les meves molt modestes incursions en el terreny de la investigació.

Agustí Ma. Vilà

Record inesborrable

Si hi ha una persona que m'hagi deixat una mostra ben clara d'amistat, de servei, d'interès per la marxa de tot, de bondat, de conseller infal·libre de la meua família, aquesta ha estat, sens dubte, la de l'irrepetible arenyenc Josep M. Pons i Guri.

L'amistat ja venia de la relació que tenia amb el meu pare, a causa de les coincidències de caràcter i d'afeccions. En mi (únicament ens portàvem sis anys de diferència) sempre va tenir un cordial company. Vaig ajudar-lo en les recerques que feia entre la gran quantitat de documentació que havia reunit el meu pare, i que tractava sobre diferents aspectes de la nostra vila o sobre d'altres poblacions ben properes.

En Josep M. Pons també em fou d'una gran ajuda quan, durant vint-i-tres anys, vaig estar servint a la vila de Lloret com a jutge titular. Llavors, com que a Blanes no hi havia Jutjat d'Instrucció, em tocava fer algunes gestions ben complicades; però, afortunadament, ell sempre ens assessorava i ens indicava la manera més correcta en què hàviem de procedir.

En un parell d'ocasions em va haver d'acompanyar cap a Madrid per tal de donar-me suport, jurídicament, en uns assumptes legals ben complexos. En els dos viatges que varem fer amb tren, ens van passar unes situacions de comicitat extrema que, al cap d'uns anys, encara recordàvem amb rialles.

En una altra ocasió, i amb motiu del meu doctorat de farmàcia que tractava sobre

l'evolució de les farmacopees i les concòrdies catalanes del s. XVI, em va dedicar un curs intensiu de quinze dies per tal d'introduir-me en la paleografia llatina i la lletra gòtica.

El vaig visitar diverses vegades a l'Arxiu Fidel Fita i sempre vaig quedar admirat per la gran quantitat d'assumptes que tractava i pels amplis coneixements tècnics que tenia.

Tot i que sempre estava ocupat, encara va trobar prou temps per col·laborar en el mil·lenari de la vila de Lloret de l'any 1966 i per publicar, l'any 1976, el *Llibre de Santa Cristina de Lloret*, que conté una àmplia història sobre el nostre estimat santuari.

En aquestes curtes, però sentides ratlles, m'és del tot impossible compilar la gran quantitat d'estudis i publicacions que va fer. No obstant això, recordo una de les darreres que va fer amb el seu company de feina, l'Hug Palou (a qui, darrerament, trucava per demanar-li informació sobre la salut d'en Josep M.).

I encara, l'any 2001, va venir a Lloret amb la seva néta, la Margot, per presentar-li la bona feina que havia fet amb el llibre del diplomata de Lloret, publicat arran que es commemoraven mil anys de la segregació de la nostra vila del terme de Massanet.

En fi, que aquestes sentides ratlles, sortides del meu cor, serveixin de suprem homenatge a una persona extraordinària, única i incomparable.

Àngel Martínez

L'Avi Pons

Entre el col·lectiu d'arxiviers, en Josep M. Pons i Guri era conegut, de forma entrançable i amical, amb el sobrenom de *l'avi Pons* perquè, efectivament, era el degà dels arxiviers catalans.

Recordo bé la primera vegada que vaig parlar amb ell: em trucà per telèfon i va demanar-me si podia fotocopiar-li un article que ell mateix havia escrit per a la revista "Lloret Gaceta". Després, els contactes i les visites van anar sovintejant. Les seves salutacions eren ben afectuoses: "*Què fan els de Lloret?*", solia preguntar-me quan em veia arribar. En una ocasió, amb motiu d'una trobada d'arxiviers a Barcelona, ell estava assegut comentant diferents qüestions a d'altres companys de professió i, tan bon punt em va veure, aturà la seva conversa i entonà amb veu potent: "*Costas las de Levante... playa la de Lloret!*". No cal dir que les rialles s'estengueren per tota la sala.

Anècdotes a part, a en Josep M. Pons li he d'agrair un munt de coses: em va ensenyar, em va guiar i em va informar sobre tot allò relacionat amb la història i la documentació de Lloret de Mar. L'any 1995, quan va venir a fer el pregó de la festa major, vam estar parlant llarga estona sobre el pergami de l'any 1001 que marca els límits del que havia de ser, més endavant, el terme de Lloret; i fou llavors quan, amb mirada de murri, va engegar: "*i quan arribi el 2001, aquest Ajuntament no farà res d'especial per commemorar el mil·lenari?*". Alguns anys més tard, va fer una visita al nostre arxiu

perquè estava interessat a veure els pergamins que havia cedit, feia pocs mesos, el Dr. Josep M. Coll. Sorprès per la quantitat i qualitat dels documents, va etzibar al llavors alcalde, Josep Sala: "*escolta, amb tota aquesta documentació heu de fer el vostre diplomata!*". I més endavant, quan es va fer la cloenda del mil·lenari i quan es va fer l'entrega dels treballs de transcripció dels documents que conformaven el diplomata, ens va sorprendre amb la proposta de fer una permuta entre dos pergamins que teníem al nostre arxiu i que feien referència al terme d'Arenys, amb el pergami de l'any 1001, on es delimita el nostre terme municipal, i que es conservava a l'Arxiu Històric Fidel Fita d'Arenys de Mar: "*això us interessa, oi? doncs, vinga, vinga, fem-ho aviat!*". Fou un gest que l'honora i que demostra l'estima que sentia per Lloret de Mar. Potser, algun dia, la nostra població li hauria de fer un acte públic d'agraïment en reconeixement als seus treballs i estudis que ens han permès conèixer la història medieval de Lloret.

En Josep M. Pons, fins al final de la seva vida (amb 96 anys!) sempre va estar envoltat de documents i llibres, sempre estava treballant sobre un episodi o altre de la nostra història; i per això, voldria acabar aquesta petita glossa amb la mateixa frase que va deixar dita, poc abans de morir, al rector d'Arenys de Mar: "*Descanseu Pons, que ja heu treballat prou!*".

Joaquim Daban i Massana. Arxiver

MEMÒRIA DEL SERVEI D'ARXIU MUNICIPAL: 2005-2006 (gener-setembre)

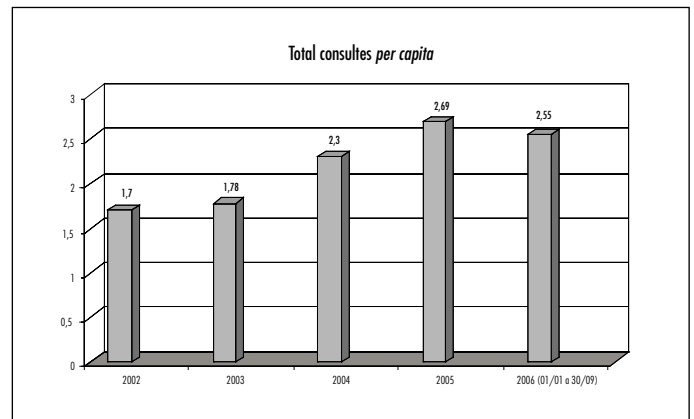
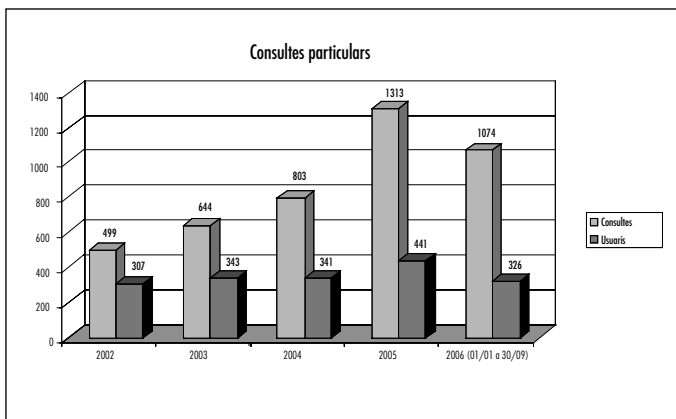
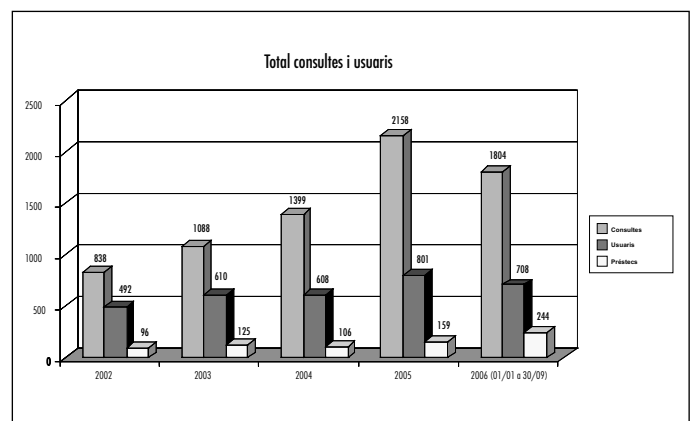
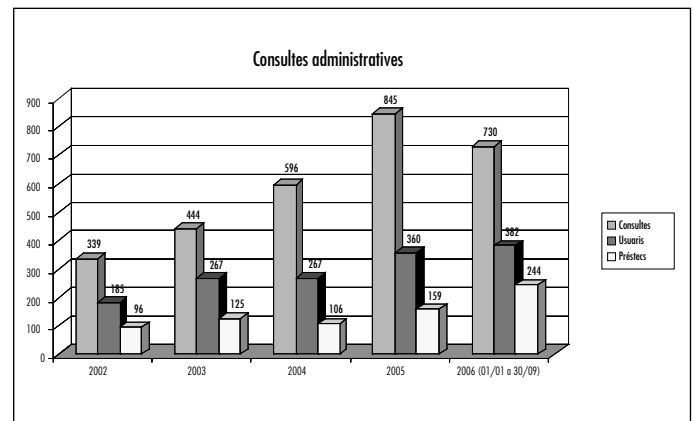
Els usuaris i les consultes

Evolució 2002 - 2006

Els darrers anys s'ha incrementat notablement el número d'usuaris i consultes. La xifra d'usuaris ha passat de 608 l'any 2004, a 801 el 2005, cosa que suposa un increment del 31,75%. Durant els primers nou mesos de 2006 hem arribat als 700 usuaris; per tant, en acabar l'any probablement se superarà la quantitat assolida el 2005. El creixement de consultes ha estat encara més accentuat: les 1.399 de 2004 s'han de comparar amb les 2.158 de 2005. La pujada equivalent és del 54,25%, és a dir, més de la meitat. Les consultes per càpita passen de 2,3 el 2004 a 2,69 el 2005. En conjunt, entre l'1 de gener de 2002 i el 21 de juliol de 2006 el Servei ha tramitat un total de 6.829 consultes i ha atès 2.962 usuaris.

Segons la procedència, durant aquests cinc anys s'ha arribat a les 4.680 consultes particulars, fetes per 2.016 usuaris. Quant a les consultes administratives, s'obtenen unes dades de 3.355 consultes i 1.702 usuaris. Els percentatges equivalents ens diuen que entre un 57 i un 60% de les consultes i dels usuaris totals són particulars, i al voltant del 40% són administratives.

Pel que fa als préstecs documentals administratius s'ha arribat a les 159 tramitacions per a l'any 2005, que superen les 125 de 2003. Enguany, entre els mesos de gener i setembre se n'han registrat 244. En aquest sentit s'ha de tenir en compte la important incidència que ha tingut la posada en marxa del nou arxíu administratiu ubicat al local dels departaments d'Obres, Activitats, Medi Ambient i Urbanisme, que està desenvolupant una activitat creixent.

Usuaris i consultes en el període 2002-2006 (01/01/ a 30/09)

Any	Particulars		Administració			Total	
	Usuaris	Consultes	Usuaris	Consultes	Préstecs	Usuaris	Consultes
2002	307	499	185	339	96	492	838
2003	343	644	267	444	125	610	1.088
2004	341	803	267	596	106	608	1.399
2005	441	1.313	360	845	159	801	2.158
2006 (01/01 a 30/09)	326	1.074	382	730	244	708	1.804
Total	1.758	4.333	1.461	2.954	730	3.219	7.287

Activitats de difusió

Presentacions d'àmbit arxivístic.

El 25 de novembre de 2005, l'Associació Popular d'Amics de la Cultura —l'APAC— va fer un acte públic de cessió del seu fons documental. Amb aquesta cessió, s'incorpora una documentació molt interessant que permet conèixer l'activitat cultural que va realitzar aquesta entitat lloretenca entre els anys 1979 i 2004: conferències, debats, presentacions, escola d'adults...

Aquest mateix dia, la senyora M. Assumpció Comas va fer cessió del fons documental de la factoria de suro "Pujol Hermanos y Cia.", que abraça del 1864 al 1927 i que ens ajudarà a entendre l'evolució de la indústria surera al nostre municipi. Així mateix, també va cedir unes 15.000 fotografies, fetes per ella mateixa entre els anys 1996 i 2003, on es recullen activitats públiques lloretenques de tot tipus (esportives, culturals, socials, polítiques...).

Acte de cessió documental d'A. Comas i de l'APAC. Autor: J. Padilla. Procedència: SdAMLLM

El 4 de desembre de 2005, a l'acte públic d'entrega de premis del VIII Concurs Fotogràfic de Muntanya i Natura de Lloret de Mar - Trofeu Montbarbat, que organitza anualment el Centre Excursionista de Lloret de Mar, aquesta entitat va fer cessió al Servei d'Arxiu Municipal de les imatges fotogràfiques que havien estat premiades a les edicions anteriors d'aquest concurs fotogràfic. Sens dubte, imatges de gran bellesa i qualitat, que es preservaran en bones condicions a les nostres instal·lacions.

El 16 de desembre de 2005, en el transcurs de la conferència que va oferir el Sr. Sebastià Ruscalleda amb motiu de les activitats programades pel Club Marina Casinet, el conferenciant va fer donació d'un recull de documentació vinculada a la creació i l'estudi de la sarsuela / òpera. Aquesta donació aporta dades molt interessants que permeten conèixer a fons com es va gestar una de les obres musicals més conegudes de la lírica espanyola, que situa la trama a la nostra vila i que popularitzà la nostra població a través de la coneguda frase: "costa la de levante, playa la de Lloret". A banda de l'entrega de diferents còpies de partitures originals (extretes de col·leccions i biblioteques privades), també va fer entrega d'un fragment original de la sarsuela Marina, de Camprodon i Arrieta.

Participació a programes i actes de caire popular.

El dia 2 de setembre del 2006, el Servei d'Arxiu Municipal de Lloret va participar en el II Fòrum de Municipis Indians que s'organitza a la vila de Begur. Durant aquesta trobada, es presentà la comunicació titulada "Les múltiples possibilitats d'estudi que ofereixen els fons privats", on es donaren a conèixer alguns dels fons patrimonials que es conserven al nostre arxiu municipal; centrant l'explicació en la família Ball-Ilatinas i en la figura de Josep Ball-Ilatinas i Mont.

El dia 30 d'octubre de 2006, es va fer la presentació pública del llibre *L'Abans. Recull gràfic de Lloret de Mar (1885-1965)*. Aquesta publicació, que s'edita en fascicles col·leccionables, és una iniciativa de l'editorial Efadós, en la qual col·labora l'Ajuntament a través del Servei d'Arxiu Municipal. Aquest llibre mostra, a través d'un ampli recull fotogràfic, la vida quotidiana dels lloretencs des de finals del s. XIX fins l'any 1965. El volum constarà de 660 pàgines i unes 1200 fotografies en blanc i negre. Jordi Draper, periodista i antropòleg, ha estat l'encarregat de cercar les imatges i elaborar els textos, que han estat revisats pels membres del Consell Assessor.

Propostes didàctiques i educatives.

El mes de juny de 2006 varen visitar les instal·lacions del Servei d'Arxiu Municipal els alumnes de 1r d'ESO de l'Institut Coll i Rodés. Durant aquestes visites, coordinades pel professor Josep Vilanova, es procura mostrar als alumnes les diferents dependències d'aquest Servei, se'ls explica les tasques que s'hi porten a terme, se'ls passa una projecció d'imatges, se'ls mostra diferents suports documentals i se'ls prepara alguns exercicis breus per tal d'iniciar-los en la investigació i l'anàlisi dels documents històrics.

Visita dels alumnes de l'Institut Coll i Rodés al Servei d'Arxiu. Autor: S. Moret. Procedència: SdAMLLM

Intervencions en diversos fons documentals

Anàlisi documental per a la implantació d'un sistema de gestió de documents.

L'abril de 2005, aprofitant que es començà el projecte d'automatització de processos al servei d'Urbanisme, Obres i Medi Ambient, i que paral·lelament s'inicià la creació de l'arxiu administratiu del mateix servei, es cregué convenient que l'Arxiu Municipal intervingués en el projecte d'estudi dels processos. Per fer aquest estudi s'ha disposat d'una subvenció de la Subdirecció General d'Arxius de la Generalitat de Catalunya.

En el projecte es plantegen els objectius següents:

1. Identificar les sèries per tirar endavant, posteriorment, un projecte més global de gestió documental dins de l'Ajuntament.
2. Normalitzar els noms i els codis assignats a cadascuna de les sèries, amb l'objectiu d'acabar fent un quadre de classificació municipal.
3. Codificar els processos municipals seguint criteris arxivístics.
4. Posar de relleu que, no només existeixen àmbits d'actuació comuna entre el projecte d'automatització de processos i el d'identificació de sèries, sinó que la sistemàtica de treball és transversal.

5. Trobar una metodologia de treball comuna entre el projecte d'automatització de processos i el d'identificació de sèries.
6. I finalment, envigorir el paper del Servei d'Arxiu dins l'àmbit de la gestió administrativa, mostrant que la funció de l'Arxiu comença abans que els documents entrin en circulació (al punt zero o inicial de tot procediment o tràmit administratiu).

Tot i que, inicialment, l'abast del projecte és el Departament d'Urbanisme, Obres i Medi Ambient, també s'aprofita per aprofundir en la identificació de la resta de sèries de l'Ajuntament. Per desenvolupar el projecte es creen tres eixos de treball:

1. El Grup de Treball de Gestió Documental, que ha de coordinar i impulsar el Projecte d'automatització dels processos de treball municipal i el Projecte d'identificació de sèries.
2. El grup de coordinació entre l'Àrea d'Informàtica i el Servei d'Arxiu.
3. L'establiment d'una metodologia de treball pròpia per a la identificació i anàlisi de sèries o procediments.

En un primer moment calia analitzar l'organització municipal; i és per això que es revisen i es confeccionen els organigrames del servei d'Urbanisme, Obres i Medi Ambient. A continuació es procedeix a identificar, genèricament, tots i cadascun dels processos d'aquest mateix servei. Seguidament s'analitza cadascun dels processos identificats: anàlisi normativa, anàlisi del circuit de la tramitació, anàlisi dels documents que conformen el tràmit.

Quan s'hagin dibuixat els processos, es validin i s'aprovin, es farà una anàlisi de cadascuna de les sèries tenint en compte els paràmetres següents: títol, codi de sèrie, descripció, normativa legal, responsable/s, mode d'arxiu dels expedients en suport paper, avaluació, accés.

L'objectiu final és obtenir un catàleg de processos corporatius, que es gestionin a través del programa Genesys i que comptin amb uns criteris d'arxiu específics.

Paral·lelament al treball dut a terme al servei d'Urbanisme, Obres i Medi Ambient, s'ha començat a identificar (que no a analitzar) la resta de processos de l'Ajuntament de Lloret de Mar.

Naturalment, un dels objectius és la consecució del quadre de classificació de l'Ajuntament de Lloret de Mar. Partim del principi que el quadre és una eina funcional (no orgànica) i que ha de ser àgil, flexible i versàtil. És per això que proposem una relació de sèries, cadascuna d'elles identificada amb un codi intransferible, al qual s'adjuntaria el codi de la unitat orgànica responsable de la seva tramitació.

A partir d'aquest projecte es posen les bases que ens han de permetre una millor gestió del gran volum documental generat per l'Ajuntament. Sens dubte, l'avenç en aquest projecte significarà un gran avenç en la gestió de la documentació administrativa.

Tractament dels fons d'imatges.

Enguany s'han digitalitzat els fons d'imatges següents:

- Fons d'imatges de J. Bta. Gallissà. Format per 938 plaques de vidre que daten del 1905 al 1915. Contenen extraordinàries vistes de Lloret, Montserrat, Barcelona i altres indrets de Catalunya.
- Fons d'imatges de J. Vilà. Retratista lloretenc de començaments del s. XX. Es conserven 1.490 plaques de vidre que daten del 1903 al 1930 (ca.). Podem trobar imatges de Lloret i, sobretot, moltíssims retrats de lloretencs de principis del segle passat.

- Fons d'imatges de la família Xiberta. Conté 238 plaques de vidre del primer terç del s. XX, on es recullen imatges familiars.

Els projectes d'ampliació del Servei d'Arxiu.

Les continuades transferències administratives que fan els diversos serveis municipals (amb una mitjana anual que supera els 100 m.l.) van comportar que, a finals de l'any 2005, els dipòsits d'arxiu arribessin al límit de la seva capacitat. És per això que enguany s'ha procedit com segueix:

- D'una banda, crear un arxiu administratiu que està ubicat a la planta baixa de l'edifici on hi ha els serveis d'Urbanisme, Obres i Medi Ambient (avinguda de les Alegries, 8-10). El projecte d'adequació s'inicià el mes d'abril de 2006 i les obres es van acabar a principis de juny del mateix any. Així, en aquest espai s'ha aconseguit un total de 1220 m.l. de prestatgeries. Actualment, s'està organitzant el gran volum de documentació generada per aquest Departament en els darrers anys i també s'ha començat a donar un servei àgil, ràpid i eficaç de consulta, préstec i transferència de documentació. En un futur es preveu ampliar el radi d'actuació d'aquest arxiu cap a d'altres dependències de l'Ajuntament, com ara el Departament de Benestar i Família i el Departament d'Esports.
- D'altra banda, s'està habilitant un tercer dipòsit que estarà ubicat a la planta baixa de l'Arxiu Històric central (c. Josep Lluhí, 24). Fins ara, en aquest espai hi havia el servei de Recaptació Executiva que gestiona el Consell Comarcal de la Selva. Actualment s'estan fent les reformes necessàries per adequar aquest espai com a dipòsit de documentació i, d'aquí a poques setmanes, s'instal·laran les prestatgeries de tipus "compactus".

Amb totes aquestes ampliacions es preveu que la capacitat total de prestatgeries sobrepassi els 4.000 m.l.. Sens dubte, seran nous espais que ens permetran un major control de la documentació administrativa i, tanmateix, una millor conservació de la documentació que conforma el patrimoni històric del nostre municipi.

Organització de fons documentals.

Durant els mesos d'estiu s'ha contractat una persona per tal que inventariï el fons patrimonial Conill — Surís (del s. XVII al s. XX). Cal esmentar que aquest treball ha disposat d'una subvenció de la Subdirecció General d'Arxius de la Generalitat de Catalunya.

Igualment, durant els mesos d'octubre a desembre, s'ha contractat una persona per a catalogar la documentació produïda per la secció local de FET i de las JONS durant el període de 1939 a 1942. En aquest cas, tenim una subvenció del Departament de Relacions Institucionals i Participació.

Digitalització de la premsa local històrica de Lloret de Mar.

Enguany s'han digitalitzat els llibres d'actes dels plens des del 16 de juny de 1982 al 23 de desembre de 1991. A partir d'aquest procés s'ha aconseguit una imatge en format TIFF i en fitxers PDF que permet una consulta molt més àgil i precisa gràcies a la creació de bases de dades d'indexació i a través del processament de les dades pel sistema OCR. Així, doncs, els ciutadans i el personal de l'Administració podrà cercar la informació que desitgi a partir de la utilització de paraules claus.

D'altra banda, també s'ha digitalitzat el llibre d'actes de l'antiga universitat de Lloret (1708 — 1808) i els llibres dels padrons d'habitants del segle XIX (1808, 1824, 1828a, 1828b i 1832). Amb aquesta actuació, es pretén protegir aquesta documentació històrica de la manipulació constant dels investigadors.

Restauració dels padrons municipals d'habitants de la vila de Lloret: 1808 - 1832.

Malauradament, els padrons d'habitants de començaments del s. XIX (1808, 1824, 1828, 1828 i 1832) que es conserven a l'Arxiu Municipal estaven en mal estat de conservació a conseqüència de l'ús i la manipulació que havien patit al llarg dels anys. Així, per tal d'evitar que continués avançant la deterioració del paper, es va encarregar una restauració on es consolidés i es restauressin les parts més danyades.

En el procés de restauració, per al qual s'ha obtingut una subvenció de la Subdirecció General d'Arxius de la Generalitat de Catalunya, s'ha fet la desinfecció per tal d'aturar l'activitat microbiològica, la neteja mecànica en sec, la neteja humida per eliminar la brutícia més profunda, la desacidificació, l'assecatge, la consolidació d'estrips, la reintegració de zones perdudes, la laminació puntual, l'assecatge, l'aplanatge i una relligadura i encuadernació final per a cadascun dels padrons.

Els ingressos documentals

Les transferències administratives 2005-2006

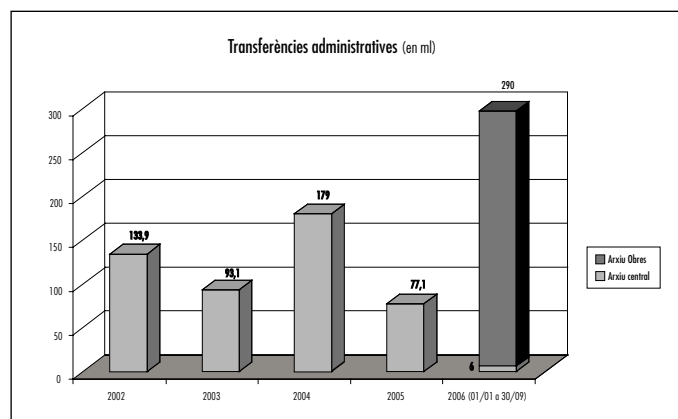
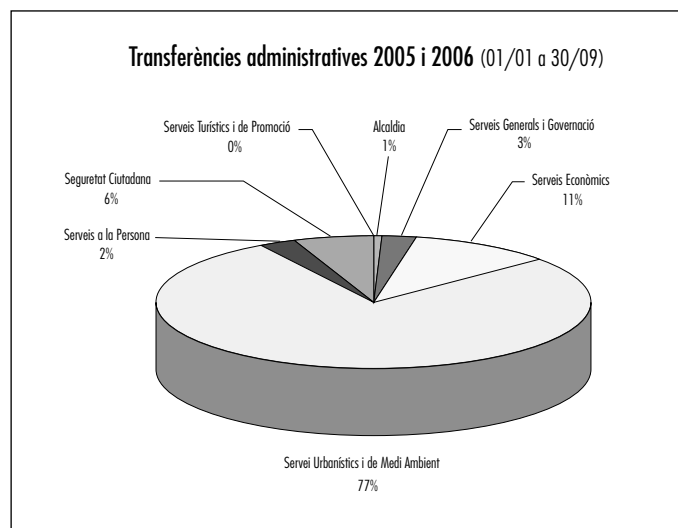
Durant els últims dos anys s'ha acabat d'esgotar de manera definitiva l'espai disponible a les instal·lacions del Servei d'Arxiu. Per aquest motiu, hem desenvolupat un programa d'ampliació de les instal·lacions que s'ha reflectit, d'una banda, en la creació del nou arxiu administratiu ubicat al local ocupat pels departaments d'Obres, Activitats, Medi Ambient i Urbanisme situat a l'avinguda de les Alegries i, de l'altra, en el projecte per encabir un nou dipòsit a la planta baixa de l'immoble del carrer de Josep Lluhí que fa la funció d'arxiu central i històric. Tenint en compte aquestes matisacions podem entendre l'enorme quantitat de documentació transferida en els primers nou mesos de l'any 2006:

296 metres lineals (ml). Aquesta xifra suposa l'ingrés anual més important des que funciona el Servei d'Arxiu. D'aquesta xifra, 290 metres corresponen a les trameses efectuades pels departaments respectius al nou centre de l'avinguda de les Alegries i només sis al centre del carrer de Josep Lluhí. Recordem que aquests departaments, especialment el d'Obres, generen una bona part de la documentació municipal, traduïda en una mitjana del 20-25% dels metres lineals transferits totals, la tercera en importància després de les parts corresponents a l'àrea econòmica i a administració general. L'esgotament de la infraestructura actual ha impedit que la resta d'oficines municipals hagin pogut desenvolupar amb normalitat el calendari habitual de transferències documentals. Aquesta situació es mantindrà fins que no siguin totalment operatius els nous dipòsits projectats a la planta baixa del primer edifici.

El primer dipòsit del Servei d'Arxiu, ubicat a les dependències del carrer de Josep Lluhí, núm. 24, es va obrir l'any 1992 i es va clausurar quatre anys més tard. Cal tenir en compte que llavors es va traslladar pràcticament de cop tota la documentació històrica que es conservava a la Casa de la Vila. En total en va acomodar 962 ml. El dipòsit 2, ubicat a la segona planta de l'immoble, es va començar a omplir al 1997 i tot just ha admès la documentació equivalent a deu anys de transferències. Aquesta documentació representa una quantitat de 1.250 ml.

En total, els dos dipòsits sumen al voltant dels 2.200 ml, és a dir, 2,2 quilòmetres. Això sense comptar altres formats i suports com la biblioteca auxiliar, hemeroteca local, fons audiovisuals, cartografia, cartells i pergamins. A partir d'ara, a aquesta xifra caldrà sumar les incorporacions de documentació a l'arxiu administratiu ubicat al local dels departaments d'Obres i Urbanisme i les que es facin un cop acabada l'ampliació que suposa la instal·lació del tercer dipòsit a la seu del carrer de Josep Lluhí.

Transferències administratives 2005 i 2006 (01/01 a 30/09)			
Àrea	Metres lineals	Metres lineals	Percentatge
Alcaldia	2		
ÀREA ALCALDIA		2	0,54%
Governació	2,3		
OIAC / OMIC	2,4		
Arxiu	5,1		
ÀREA SERVEIS GENERALS I GOVERNACIÓ		9,8	3%
Rendes	31,1		
Recaptació Executiva	8,8		
ÀREA SERVEIS ECONÒMICS		39,9	10,63%
Obres Edificació	110		
Infraestructures i Urbanisme	143		
Activitats	37,5		
ÀREA SERVEIS URBANÍSTICS I DE MEDI AMBIENT		290,5	77,96%
Benestar i Família	3,7		
Cultura i Ensenyament	5,5		
ÀREA SERVEIS A LA PERSONA		9,2	2,41%
Polícia Local	21,6		
ÀREA SEGURETAT CIUTADANA		21,6	5,46%
Promoció Econòmica	0,1		
ÀREA SERVEIS TURÍSTICS I DE PROMOCIÓ		0,1	0%
TOTAL		373,1	100%

Els ingressos extraordinaris: 2005-2006

Afortunadament els lloretencs són cada cop més conscients de la importància que té la conservació del patrimoni documental local. Així ho evidencia la xifra creixent de donacions i cessions que s'han fet al Servei entre el 2005 i el 2006. No podem oblidar que, en qüestió de patrimoni documental, les xifres i les quantitats són sempre relatives: totes les donacions, grans i petites, són valuoses, ja que ens ajuden a omplir un buit dins de la història de la vila, ja sigui antiga o recent, i col·laboren a la configuració de la memòria col·lectiva de la comunitat.

D'entre aquests ingressos caldria destacar, pel seu volum i interès, la cessió feta per l'Associació Popular d'Amics de la Cultura (APAC), en actiu des de 1979 i que segueix essent referent de la participació associativa local en el context de la recuperació democràtica. També, l'Onze de Setembre de 2005 es va formalitzar de manera pública i definitiva la cessió del fons documental de la Coral Unió Lloretenca. Aquest fons recull l'activitat en pro del cant coral desenvolupada a Lloret des de l'any 1852 fins als nostres dies, i recupera la memòria d'entitats d'arrel tradicional local entre les quals cal esmentar, per l'antiguitat i la important presència social en el seu temps, la coral Harmonia Lloretenca.

Exercici 2005

- ARXIU MUNICIPAL DE TOSSA DE MAR: acta matrimonial del casament entre Joan Rissech i Bobí i Maria Dolors Sala i Font, de Lloret de Mar (f) (1892); col·lecció de premsa local (2003-2005); opuscles de promoció publicitària i turística de diversos establiments i serveis donats per la família Mitjà i Ballada (1990 / 2000 circa).
- ASSOCIACIÓ POPULAR D'AMICS DE LA CULTURA DE LLORET DE MAR (APAC): fons documental de l'entitat (1979 / 2004).
- Sr. Albert BATLLE i MARLÈS: partitures de composicions musicals amb música de Narcís Frigola i Fajula i lletres de Josep Guitart i Reventós (sardanes, música de ball i una missa a tres veus) (1851/1885).
- Sr. Josep Lluís BORDALLO: document de constitució de la mesa electoral per a les eleccions municipals (1909).
- Sra. Eva CASALS i MASAT: article biogràfic sobre Constantí Rivalaigua (2005).
- CORAL UNIÓ LLORETENCA: fons documental de l'entitat (1852-2005).
- Sr. Joan DOMÈNECH i MONER: *Com jo vaig viure la guerra 1936-1939, memòries de mossèn Narcís Gispert i Regualta*, text inèdit (1987); col·lecció de diversos exemplars dels Quaderns de la Revista de Girona (2004-2005).
- Sr. Jordi DRAPER i COSTA: escrit inèdit de Juan Bandera Gómez titulat *Caminando en mi pasado* (f) (1999); col·lecció de calendaris de la penya Xino-Xano (1993-2005).
- Sra. Maria Àngela ESQUEU i VALLS: col·lecció de premsa i recull d'articles relacionats amb Lloret (1965 / 2003).
- Sr. Jordi FÀBREGA i ALEMANY: fons personal de la mestra Àngels Alemany i documentació relacionada amb ella i amb l'escola municipal que en porta el nom (1915 circa / 2005).
- Sr. Arseni FRIGOLA: dos quaderns d'exercicis escolars a nom de Cristina Font i Pal (1910 i 1911).
- Sra. Maria HERAS i MACIÀ: Dos articles sobre Lloret publicats a la revista *D'Ací i d'Allà* (f) (1919 i 1934); adaptació al català de Josep Maria Camprdon del text de la sarsuela *Marina*, original de Francesc Camprdon i Safont (1922).
- Sr. Isidor LLORCA / Digital Video Producció, DVP, SL: programació de TV Lloret en suport DVD (2004-2006).
- Sr. Carles MACIÀ i ALDRICH: documentació de la família Macià: rebut (1884) i opuscle de l'Obreria de Santa Cristina (1946); escriptures i protocols notarial (f) (1539/1946); protocols notarial sobre Lloret conservats a l'Arxiu de la Corona d'Aragó de Barcelona (f/microfilm) (1595/1704); patents de sanitat emeses pel port de Sevilla a favor de vaixells i tripulació de Lloret (f) (1828/1836); documentació sobre les obres i l'encàrrec d'un retaule de l'església parroquial de Sant Romà conservada a l'Arxiu Històric de la Ciutat de Girona (f) (1586 i 1596).
- Sr. Àngel MARTÍNEZ de LAGUARDIA: reportatge fotogràfic sobre les obres de rehabilitació i restauració de l'església parroquial de Sant Romà (2004-2005); proposta de port balneari *Lauro Resort* (2006).
- Sr. Josep MAS i LLIBRE: opuscles i cartells de promoció turística de Lloret (1930/1982); dossier sobre la participació de Lloret al Primer Congrés de Turisme de Catalunya fet a Tarragona (1936/1985 circa); dossier sobre l'escut municipal de Lloret (1983).
- Sr. Sebastià RUSCALLEDA i GALLART: documentació i bibliografia relacionada amb l'òpera

Marina; certificació de la partida de naixement del llibretista Francesc Camprdon i Safont (f) (1932); partitures (original/f) (1855).

- Sra. Josefina SALT i VILANO: col·lecció de fotografies i postals amb vistes de Lloret i de Santa Cristina (1916/1954).
- Mn. Andreu Maria SOLER i SEGUÍ: documentació relativa a les Hospitalitats de la Mare de Déu de Lourdes (1960/2002); documentació sobre pelegrinatges a Montserrat i Roma (1974 / 2000); programes d'activitats culturals locals, aniversaris del Casal de l'Obra i de l'ermita de Santa Cristina (1973/1991); recull de premsa i hemeroteca local (*Lloret Gaceta, Tramuntana*) (1964/2005).
- Sr. Agustí Maria VILÀ i GALÍ: fons familiar Vilà i Galí; *Full Parroquial* (2005-2006).

Exercici 2006 (01/01 a 30/09)

- ARXIU MUNICIPAL DE MALGRAT DE MAR: Números 31 i 32 del setmanari lloretenc *Justícia* (suport òptic) (1918).
- Sr. Albert BATLLE i MARLÈS: documentació de la Comissió de Sardanes de Lloret de Mar (1953-1957).
- BIBLIOTECA PÚBLICA ARÚS: col·lecció Noguera d'estudis jurídics (1980/2000).
- Sr. Manuel BOADAS i NUALART: relació manuscrita dels rectors de la parròquia de Sant Romà de Lloret des de 1936 (2006); escrits i imatges sobre la història de l'ermita de les Alegries (1980 circa / 2006).
- Família BORDALLO i CIURÓ: diversos exemplars de les revistes *Lloret Gaceta* i *Costa Expres* (1973/1996); notificació per a les eleccions a procuradors en Corts de representació familiar a nom de Maria del Carme Ciuró i Baixibern (1970 circa); programa de l'open d'escacs de la Penya Barcelonista de Lloret (1989 i 1990); recull de premsa, *La Divina Comèdia del consistori de Lloret* publicada a *Lloret Gaceta* (1988).
- CENTRE EXCURSIONISTA DE LLORET DE MAR: fons d'imatges premiades en el concurs de fotografia de muntanya i natura de Lloret, Trofeu Montbarbat (1997-2005).
- Sr. Oriol COLOMER i CARLES: bibliografia sobre el bisbe Torras i Bages i projecte curricular de filosofia per a ensenyament secundari (1996/1998).
- Sra. Maria Assumpció COMAS i MORÉ: fons fotogràfic personal, imatges del castell d'en Plaja (2005); programes d'activitats culturals locals i diversos números de les revistes *La Costa Brava Sud*, *El Cel Obert*, *Cala Trans* i *Actual* (1999/2006).
- Sr. Joan DOMÈNECH i MONER: llibre *El Ball de Plaça i l'Obreria de Santa Cristina de Lloret de Mar*, amb text del propi donant i de Maria Antònia Joan i Nebot (2006); col·lecció d'opuscles, cartells i programes d'actes locals de cultura i festa (1983/2002); llibre 50è aniversari del *Club Nàutic de Lloret de Mar 1955-2005*; llibres d'actes del Club Marina Casinet (f) (1955/2004); fons documental relatiu al rector Joaquim Coch i Camps provinent de l'arxiu de la casa pairal de Camprdon (f) (1825/1862).
- Sra. Marta GARCÍA SÁNCHEZ: Treball escolar inèdit *Els noms de carrer a Lloret de Mar* (f) (1991).
- Sra. Maria HERAS i MACIÀ: dos exemplars de la revista *D'Ací i d'Allà* amb articles sobre Lloret (núm. 10 de 1919 i número de primavera de 1934).
- Sr. Isidor LLORCA / Digital Video Producció, DVP, SL: programació de TV Lloret en suport DVD (2005-2006).
- Sr. Carles MACIÀ i ALDRICH: cartell de promoció turística amb imatge de Sa Caleta i del castell d'en Plaja (1972 circa); còpia actual de positiu fotogràfic que retrata el pas del dirigible *Graf Zeppelin* sobre Lloret (1929 circa).
- Sr. Àngel MARTÍNEZ de LAGUARDIA: diversos exemplars dels Quaderns de la *Revista de Girona* (2006); plànol cartogràfic de delimitació entre els termes de Lloret i Tossa (còpia facsimil actual) (1826); opuscle de promoció turística de Lloret (f) (1935 circa); col·lecció de llibres (1763 / 1965 circa).
- Sra. Maria RABASSA: documentació de la família Bou i Xiberta (1842/1943).
- Revista EL RAIL / Sra. Ainhoa TIMMER: col·lecció de la publicació, números 2 a 5 i 11.
- Revista EL ROSER / Sr. Eduard ILLA: col·lecció completa del setmanari local *El Roser* (2006).
- Sr. Josep Maria RAMÍREZ i BURGADA: reportatge sobre la commemoració del 75è aniversari del Bar Canaletes (2006).
- Sra. Rosa RELAT i LLOVERAS: programes d'activitats culturals locals i diversos exemplars de les revistes *Lloret Gaceta* i *Més i Més* (1993/2000).
- Sr. Josep RIBERA i CARDONA: documentació relacionada amb l'activitat sardanista local, prospectes, programes i recull de premsa sobre el tema i sobre altres activitats culturals (1978 / 2002); guions del programa de sardanes de Nova Ràdio Lloret (2004); cartells de promoció turística de Lloret (1971/1988).
- Sr. Agustí Maria VILÀ i GALÍ: *Full Parroquial* (2006); monografia local inèdita *Dels raïms jaquès i d'altres coses* (2006); proves, esborranys i fonts per a l'elaboració de les seves obres d'investigació històrica (1983/2004).

La marina lloretenca als segles XIX i XV. Els primers mariners.

La història de la marina de Lloret dels segles XVIII i XIX és ben coneguda gràcies a la recerca dels historiadors locals, certificada en diverses publicacions que ens permeten disposar de fonts de consulta ben documentades. La multitud de documents i objectes d'aquesta època conservats al si de moltes famílies lloretenques, juntament amb el record encara fresc de les gestes dels seus avantpassats, fa que la memòria històrica sigui encara viva al poble.

Malgrat l'abundància de dades d'aquest període, hi ha pocs treballs sobre les activitats marineres que portaven a terme els habitants de Lloret amb anterioritat a 1700, quan està clar que, de sempre, com els de qualsevol altra població costanera, tingueren una vinculació important amb el mar, el qual, al cap i a la fi, fou el seu millor mitjà de subsistència. Pensem per tant que la tradició marinera dels residents en aquest municipi no és recent, sinó que té el seu origen en les arrels més profundes de la seva història.

Com que el transport per terra en aquesta època era difícil per culpa dels camins intransitables, de traçats tortuosos adaptats exclusivament al pas d'animals de càrrega, el moviment de mercaderies més important es feia gairebé tot per via marítima. Prendrem com a referència els segles XIV i XV i, malgrat la brevetat de l'article, procurarem fer una pinzellada sobre qui van ser els primers mariners de Lloret, quines embarcacions empraren, les seves rutes de navegació i les mercaderies que transportaren.

Està ben documentat que el comerç marítim català de mitjan segle XIV ja era important i abastava àrees extenses i allunyades. Encara que ja es comerciava amb els principals ports i illes mediterrànies i amb la costa nord-africana i ja s'havia arribat a Alexandria i Xipre, el tipus de navegació més corrent a les costes del Principat a l'edat mitjana era el cabotatge. Per a aquesta navegació no es necessitaven instruments marítics ni cartes de navegació ja que la visió dels accidents geogràfics costaners permetia als patrons conèixer a cada moment la situació exacta on eren i en cas de temporal es refugiaven en els espais que els racons de la costa oferien.

Les embarcacions més emprades foren la barca, el llaüt, el lleny i, en menor mesura, la tartana i la sagetia. Encara que sigui un terme genèric, la paraula barca defineix un tipus d'embarcació molt concret, una de les naus mediterrànies més comunes a l'època medieval. Era una embarcació menor moguda a vela amb ormeig i rem, utilitzada en distàncies curtes. Servia tant per a la pesca com per al cabotatge. N'hi havia de diversos tipus en funció de la seva mida i el nombre de tripulants podia variar entre 4 i 7; les més grosses podien arribar al nord d'Àfrica. A més, el llaüt era una embarcació petita, sense pont, d'un sol pal inclinat cap a proa i aparellat amb vela llatina. Aquesta embarcació, també utilitzada per pescar, fou un dels principals protagonistes del trànsit comercial català.

Barcelona era el port on es concentraven la majoria de les embarcacions de la costa catalana. El fet que s'hi accedís fàcilment i s'hi arribés amb un desplaçament curt, que en molts casos no sobrepassava una jornada, juntament amb l'enorme capacitat importadora de la Ciutat Comtal, sempre necessitada de subministraments per atendre la seva nombrosa població, feien de la ciutat el mercat més important de la zona. Gràcies al control que les autoritats exercien sobre el trànsit marítim del port barcelonès, que anotaven totes les incidències, disposem de la relació d'entrades i sortides d'embarcacions i mercaderies d'aquesta època, registres conservats en les sèries de llibres conegudes com a *Albaranorum* i *Ancoratges* -ambdues sèries conservades a l'Arxiu de la Corona d'Aragó a Barcelona i fonts d'informació que ens han permès conèixer les activitats dels primers patrons de Lloret.

A l'edat mitjana l'exportació de productes de primera necessitat per a la població, com ara els cereals o els subministraments per a la indústria naval i armamentística, necessitava un permís concedit pel representant del Consejo Real de la zona. Els patrons que transportaven aquestes mercaderies, anomenades coses vedadas, havien de tenir una autorització especial que consistia en una albarà emès per l'autoritat del port d'origen, el qual s'havia de restituir a la tornada. Si no es feia, s'estava exposat a dures sancions econòmiques i fins i tot a patir penes corporals. Els expedits per la ciutat de Barcelona, quedaren recollits en els anomenats *Albaranorum*. Abasten des de 1355 fins a 1712 i estan constituïts per 46 unitats. Hi trobem anotades totes les llicències o patents concedides i s'hi indica el nom del patró i/o nom de qui contractava el viatge, el tipus d'embarcació, la mercaderia transportada i el lloc de sortida i d'arribada/d'origen i de destinació.

L'altra font documental consultada foren els 114 llibres de registre de l'impost conegut com a *Ancoratge*, arbitri basat en un privilegi concedit pel rei Alfons el Magnànim a Barcelona, pel qual s'autoritzava a cobrar un gravamen a tots els vaixells que ancoraven a la seva platja per poder finançar la construcció del moll de la ciutat. Van de 1439 a 1553 i hi ha anotats el nom del patró, el tipus d'embarcació, la procedència, la mercaderia i l'import abonat en funció de la capacitat de càrrega de l'embarcació.

El procés a través del qual es va anar gestant la realitat urbana que coneixem avui com Lloret de Mar, s'inicia a l'època medieval com una comunitat agrícola situada a l'interior, al voltant de l'actual ermita de les Alegries, que feia en aquell temps d'església parroquial de la comunitat. Possiblement en paral·lel es va crear un petit assentament a la zona costanera, assentament que des de la construcció del castell de Sant Joan a la primera meitat del segle XI va anar esdevenint més i més important a l'empara de la protecció que el castell brindava.

No sabem gran cosa dels primers habitants de la costa, encara que l'assentament a la vora de la platja, als marges de la desembocadura de la riera, ens fa suposar una dedicació a la pesca i al comerç marítim, tal com es feia a totes les poblacions costaneres. Aquesta vinculació amb el mar es veu reforçada per la possible existència d'un petit port, del qual ens parlen les restes d'un mur circular de pedra enfonsat a la sorra, restes que pertanyen sens dubte als fonaments d'una antiga torre que devia marcar i protegir l'entrada d'aquesta petita instal·lació portuària.

A partir de mitjan segle XIV comencem a tenir dades sobre els seus pobladors. L'any 1346, a la zona marítima hi devia haver unes 150 ànimes agrupades en uns 38 nuclis familiars, tal com es desprèn d'un pergami datat aquell any i conservat a l'arxiu de Lloret, en el qual es recull el conflicte sorgit entre els habitants de l'interior i els de la costa, en discrepar ambdós grups de la manera d'aprofitar els recursos forestals del municipi. En el document es recull la relació dels caps de família d'ambdues zones, però per desgràcia només se n'esmenta el nom, sense indicar-ne la professió. No és fins l'any 1443 que en un altre pergami, conservat també a l'arxiu de Lloret, al costat del nom s'hi indica la professió que exercia cadascú.

En aquesta segona llista, d'un total de 46 caps de família tenim 3 patrons de barca, Guillem Saperera, Esteve Pellicer i Pere Davi; 5 mariners, Nicolau Andreu, Guillem Arnau, Mateu Davi, Domènec Cabanyes i Antoni Andreu; 3 pescadors, Nicolau Davi, Joan Bosch i Antoni Durall, i dos mestres d'aixa, Antoni Fàbregas i Antoni Cassà. O sigui que quasi un 30% dels membres més representatius de la comunitat es dedicaven a activitats vinculades amb el mar.

El patró de barca fou una de les peces fonamentals del comerç de productes locals; transportava mercaderies pel seu compte o per compte dels seus socis, si en tenia, o contractava la nau per transportar per compte de tercers. Amb els seus viatges d'un port a l'altre, comprant i venent, va ajudar en gran mesura a l'assentament i el creixement dels pobles costaners.

Durant el segle XIV, el nombre de patrons lloretencs localitzats a les pàgines de l'Albaranorum no és important, 12 fins a l'any 1400, que van sol·licitar un total de 18 llicències. Pensem que aquesta baixa presència tenia l'origen en les mercaderies pròpies de la zona, fonamentalment la llenya i el carbó, productes que no necessitaven cap autorització especial, absorvien la major part de la capacitat dels mitjans de transport locals i deixaven poc marge per a altres activitats. Malauradament, com que no disposem de cap altra font que ens informi d'aquest tipus de transport durant el segle XIV perquè l'única disponible, els Ancoratges, s'inicia a mitjan segle XV, no tenim manera d'obtenir més informació sobre els mariners de Lloret d'aquest període.

Basant-nos en les dades recollides als Albaranorum, Guillem Florit fou el primer lloretenc que fou registrat en aquesta documentació a partir de les seves activitats nàutiques i comercials. Aquest patró, a bord de la seva barca, va fer l'11 de juliol de 1359 un viatge des del port de Tarragona fins a la platja de Barcelona, d'acord amb l'albarà que va fer el vicari general de la primera població. Precisament el nom d'aquest patró coincideix amb el d'un dels caps de família residents a la zona de la platja de Lloret reunits amb motiu del plet per a l'aprofitament dels boscos, la identitat del qual fou anotada en el pergamí de l'any 1346.

En aquell viatge transportà al port barceloní des de Tarragona un carregament format per 10 sarcas de farina de frumènti, 6 sarcas de frumènti, 1 de alls, 2 de lentium i 2 quarteres de oli.

Guillem Florit el trobem de nou a Barcelona el 19 de setembre i el 5 d'octubre del mateix any portant al primer viatge 4 costalis canapis filat i 6 sarcas canapis en el segon. El 26 de gener i el 10 d'octubre següents va fer dos viatges més, en els quals transportava 224 quarteres de frumènti i 21 faxies de frumènti a la primera i 37 sarcas de frumènti des d'Empúries a la segona.

En el quadre núm. 1 es mostra, resumida, la informació aconseguida del segle XIV. Podem veure que el tipus d'embarcació més utilitzada fou la barca.

Al segle següent, al XV, la informació que ens aporten els Albaranorum i els Ancoratges es complementa i s'encavalca amb la que correspon a la segona meitat de segle. D'aquesta manera podem comprovar el que apuntàvem abans sobre una major dedicació al transport de mercaderies de producció local, ja que mentre als primers hi trobem 19 patrons de Lloret que sol·liciten 40 llicències per a transportar mercaderies prohibides, als segons —en un període més curt ja que s'inicien al 1439 i a més estan mancats d'informació entre els anys 1447 i 1481— hem localitzat fins a 48 patrons diferents, els quals feren un total de 536 viatges al port barcelonès. Al quadre núm. 2 mostrem les llicències concedides pel bajuli general de Barcelona als patrons de Lloret durant el segle XV, segons les quals els autoritzava a poder transportar cases prohibides.

Per la informació obtinguda als Ancoratges, sabem que la majoria de viatges s'iniciaven a la platja de Lloret, encara que en 38 ocasions tingueren origen al sud de França, amb indicació, de vegades, del port de partida: Narbona, Cotlliure, Perpinyà i Arlet. De València salparen 16 vegades i també de Benicarló, Tortosa, Alacant, Salou i Cambrils i des de les properes, Roses, Palamós, Sant Feliu de Guíxols, Tossa, Arenys i Blanes, i fins i tot una vegada des de Tunis, Mallorca i Nàpols, la qual cosa ens indica que els coneixements nàutics que posseïen els patrons lloretencs del segle XV els permetien fer desplaçaments allunyats de la costa emprant instruments de navegació.

En aquest període les embarcacions més utilitzades foren novament la barca i el llaüt. En els viatges amb origen a les platges de Lloret, bàsicament el tipus de producte transportat fou la llenya i el carbó. A les travessies iniciades en altres ports quasi mai s'indica la mercaderia, la qual cosa ens fa pensar que en aquests casos la càrrega era variada i els funcionaris, en estar únicament gravada la capacitat de l'embarcació, tal vegada aplicant la llei del mínim esforç no entraven en el detall dels productes transportats.

Donada l'abundància de dades obtingudes als Ancoratges, l'extensió que hauria de tenir el quadre si es recollissin tots i cadascun dels viatges localitzats seria molt gran. Vist el poc espai disponible, ens veiem obligats a presentar la informació resumida (Quadre nº 3), agrupant-la en tres decennis: el primer, que abasta de 1439 a 1447; el segon, de 1481 a 1491, i el tercer, des de 1492 fins a final de segle, indicant el patró i el nombre de viatges, el tipus d'embarcació, la càrrega més habitual i els ports d'origen.

Quadre núm. 1					
Torn	Data	Pàgina	Patro	Embarcació	Comentari
1058	11-7-1359	121v	Guillem Florit	2	Ve de Tarragona a Barcelona
1060	19-9-1359	33r	Guillem Florit	Barca	Ve de Tarragona a Barcelona
	5-10-1359	47v	Guillem Florit	Barca	Descarrega a la platja de Barcelona
1061	26-1-1360	3v	Guillem Florit	Barca	Descarrega a la platja de Barcelona
	16-8-1360	89v	Guillem Coll	Barca	Ve de Roses amb 150 quarteres frumènti
	10-10-1360	121r	Guillem Florit	Barca	Ve d'Empúries amb 37 sarges frumènti
	25-2-1361	166v	Antoni Pello	Barca	Ve d'Empúries amb 25 sarges frumènti
1062	20-8-1361	59r	Antoni Pello	Barca	Nòlit per compte de Raimon Eda de Barcelona
	26-8-1361	63v	Bernart Coll	Barca	Descarrega 26 sarges de farina frumènti
1063	1363	18v	Pere Palau	Barca	Porta càrrega a Castelló
1065	20-9-1380	21v	Antoni Palau	Barca	100 faxies de frumènti de Torredembarra
	10-7-1387	31r	Antoni Garriga	Barca	
	17-7-1389	33r	Raimundo Botet	Barca	
	24-10-1392	54r	Bernardo Joga	Barca	65 sarges de farina
1066	1400		Antoni Saragosa	Navili	
	11-3-1400	47	Bernat Bernich	Barca	De València i Castelló

Del total de 536 presències de patrons de Lloret al port de Barcelona, podem apreciar que el primer dels tres períodes en què dividim la informació és el que ofereix una major activitat amb 403 viatges, enfront dels 61 i els 72 del segon i del tercer decennis, respectivament. Desconeixem a què és deguda aquesta disminució del trànsit, però és possible que els conflictes bèl·lics ocorreguts durant l'últim quart de segle hi tinguessin alguna influència. Recordem que la guerra civil entre 1462 i 1472 i els conflictes dels remences empobriren el país i en paral·litzaren l'economia. Si continuéssim comentant el segle següent, veuríem que en el període de 1501 a 1550 el nombre de viatges augmenta, fins al punt d'haver localitzat 320 entrades d'embarcacions lloretenques al port.

Esperem que amb aquestes línies s'hagi aportat una mica de llum sobre una part dels primers habitants de Lloret, en uns anys que al nostre entendre són poc coneguts. Possiblement, tota la informació recopilada ofereix material suficient per haver elaborat un article més extens, però entenem que l'objectiu que ens havíem fixat per a aquesta ocasió, conèixer alguna cosa més sobre els primers pobladors de la costa, ha estat assolit amb escreix.

Carles Macià i Aldrich

Quadre núm. 2					
Torn	Data	Pàgina	Patro	Embarcació	Comentari
1075	28-5-1408		Joan Durall	Barca	Llicència per a 80 cafissos de frumendi
	19-7-1408		Antoni Palau	Barca	Porta des de Cartolibrari 25 quintars
	11-3-1410		En Botet	Barca	De Penyíscola porta 18 costals
	13-3-1410		Antoni Bernich	Barca	De Burriana con 11 panes, 45 tabulas i 10 dotzenes de rodes docenas cabirons y 4 docenas farrions
1078	17-8-1417		Guillem Sopera	Barca	Carrega un pa de pega per adobar la sua barca
	17-8-1417		Guillem Sopera	Barca	Descarrega a Barcelona 6 quintars de ferro de Coqualibelo
1079	7-6-1418	60r	Guillem Maig	Barca	Llicència del bajuli de València per a descarregar a Barcelona
	15-2-1419	133r	Bernardo Maig	Barca	Descarrega 25 pipes d'arengades
	6-6-1419		Bernardo Maig	Barca	Descarrega 20 fustes, 14 per a Pere Martí i 6 per ell
1080		6r	Pere Davi	Barca	Llicència per a descarregar a Barcelona
	20-8-1423	22v	Pere Sopera	Barca	Porta 6 pans de pega, 2 taules de pi, 21 cabirons de pí
	6-9-1423	25v	Pere Davi	Barca	Porta 488 fustes per a ballestes des de València
		29r	Guillem Sopera	Barca	Llicència per a descarregar a Barcelona
		31r	Pere Sopera	Barca	Llicència per a descarregar a Barcelona 50 sacs de lona
	18-12-1423	36r	Bonanat Bernich	Barca	Ve de València i Castellón
	18-3-1424	57r	Pere Davi	Barca	Porta 65 quarteres de frumendi
	28-4-1426	105v	Bonanat Bernich	Barca	Porta de València a Castalia, dona de Pere Lobera
1081		93r	Pere Maig	Barca	Porta 46 sarges de furmenti i 65 d'ordi des de Palamós
1082	16-10-1426	21v	Bonanat Bernich	Barca	Porta 35 quintars de ferro des de Cauquiliberi
	13-6-1429	93r	Saragossa	Barca	Nòlit de 8 quintars de formatge de Cerdanya per a Soler de Barna
	22-8-1429	114v	Pere Davi	Barca	Carrega 7 arbres de barca per a portar a Lloret
1083	12-11-1432	100r	Sovel	Barca	1 pa figues, 1 bota de formatge de Cerdny per a S. F. Guixols
1084	9-1-1434	80v	Jacobo Virenoll	Barca	Ve de València
	11-1-1434	81r	Jacobo Virenoll	Barca	Porta des de València a Carme, dona de Joan B.
1085	21-3-1435	23v	Bernat Maig Abellas	Barca	Llicència per embarcar a Arnau Abelles de Lloret
	16-6-1435	28v	Pere Davi	Barca	Llicència per descarregar 66 cafisos de frumendi
	23-6-1435	30r	Joan Bernich	Llaüt	Carregar a Barcelona 1 quintar de ferro que tramet a Lloret
	17-3-1436	50v	Jacobo Virenoll	Barca	Llicència per a carregar a Barcelona
	5-9-1436	67r	Guillem Sopera	Barca	Llicència per a carregar 2 quintars de pega
	3-1-1437	81r	Bonanat Bernich	Barca	Llicència per a descarregar 25 quintars de grà de València
1086	7-9-1438	25r	Pere Davi	Barca	Llicència per a desembarcar a Constança que ve de València
	2-9-1439	65v	Antoni Davi	Barca	Carregar 1 pa de pega que J. Frades barber tramet a Lloret
	3-3-1441	134v	Bonanat Bernich	Llaüt	Nòlit al Agde de 2 moles de 5 pams i mig de Ramon Corbier
1089	5-5-1463		En Saragossa	Barca	Recollir 2 moles de V palms e mig de Bernat Ycart moler Barna remet a Blanes
1090	7-3-1467	25r	En Botet	Góndola	Deixar recollir a A. Ballit de Blanes una mola de 5 palms
	27-7-1467	27v	Pere Botet	fusta	Recollir de Arnau Pascual 2 molas de V palms per Blanes
	11-4-1469	37r	En Botet	Barca	Recollir de Benet Robert 2 quintars de caldaric per Caplliure
1091	13-10-1482		Antoni Surís	Llaüt	Recollir de Bernat Ycard 2 moles de 5 palms e mig par Blanes Blanes, una venuda a un home de Tordera y l'altre per vendre
	6-2-1496		Pere Andreu		Recollir en Barna 4 docenas de llances y dos carpons

Quadre núm. 3						
	1439-1447	1481-1491	1492-1500	Embarcació	Càrrega	Ports de procedència
Pere Maig	6			Barca	Llenya	Lloret
Jordi Arnau	7			Llaüt	Llenya	Lloret
Salvador Saragossa	30			Llaüt	Carbó	Lloret, Blanes
Pere Pallis	5			Llaüt	Llenya	Lloret
Antoni Basell	55			Llaüt	Llenya	Lloret, Blanes, Calonge
Antoni Fàbregas	4			Llaüt	Llenya	Lloret
Bonanat Bernich	32			Barca	Llenya	Lloret, Tossa, França, València, Arenys
Domingo Cabanyes	1			Llaüt	Llenya	Lloret
Antoni Pesapera	21			Llaüt, lleny	Llenya	Lloret, Arenys, València, França, Sant Feliu
Antoni Davi	34	5		Llaüt, lleny, barca	Llenya	Lloret, França, Cambrils, Salou, Perpinyà,
Esteve Pallis	67			Llaüt	Llenya	Lloret, França, Malgrat, Calonge
Pere Davi, mayor días	10			Lleny		Lloret, Roses, Benicarló, València, França, Blanes
Pere Davi	29	10	1	Barca, lleny	Llenya	Lloret, Tossa, Tortosa, Cotlliure, València, Arenys
Francesc Basell	2			Barca	Llenya	Lloret,
Antoni Durall	25			Lleny, llaüt	Llenya	Lloret, València, Tortosa, Blanes, Mallorca, Tossa
Guillem Pesapera	21			Lleny, barca	Llenya	Lloret,
Mateu Davi	14			Barca, lleny	Llenya	Lloret, València, Arlet, Narbona, Tordera, Malgrat
Pere Botet	6	8	11	Gòndola, llaüt, tartana	Llenya	Lloret, França, Tunísia
Pere Durall	1			Lleny	Llenya	Blanes
Bartomeu Davi	2			Llaüt	Llenya	Lloret
Pere Joan	2			Llaüt	Llenya	Lloret
Gabriel Surís	3			Llaüt	Llenya	Lloret
Vicens Maig	2			Llaüt		Lloret
Pere Pesapera	5			Lleny	Llenya	Lloret, França
Joan Coromina	7			Llaüt	Llenya	Lloret
Joan Pesapera	8			Lleny	Llenya	Lloret, Perpinyà, Tossa
Gabriel Pallis	1			Llaüt		Lloret
Salvador Davi	1			Llaüt		Lloret
Massià Andreu	1			Llaüt		Lloret
Jaume Cabanyes	1			Llaüt		Lloret
Bartomeu Gros		2		Llaüt		Lloret
Gabriel Baell		2		Llaüt		Lloret
Jaume Sorís		16		Barca		Lloret
Bernat Cabanyes		5	4	Barca		Lloret
Pere Baell		1		Llaüt		Lloret
Nicolau Davi		10		Llaüt		Lloret
Joan Gros		1	15	Llaüt		Lloret
Antoni Pallis		1	4	Llaüt		Lloret
Antoni Saragossa			5	Barca		Lloret, Tossa
Garau Gros			7	Llaüt		Lloret
Sebastià Sorís			3	Sagetia		Lloret
Joan Davi			2	Llaüt		Lloret
Pere Sorís			1	Sagetia		Lloret
Baltasar Andreu			14	Llaüt	Llenya	Lloret
Pere Andreu			2	Llaüt	Llenya	Lloret, València
Mateu Sorís			1	Llaüt		Lloret
Bernat Perarnau			1	Llaüt		Lloret
Vicens Cabanyes			1	Llaüt		Nàpols

EL FONS DOCUMENTAL DE LA CAMBRA AGRÀRIA DE LLORET

Aquest any 2006 es commemora el primer centenari de la fundació del Sindicat Agrícola de Lloret de Mar. L'entitat va ser la primera iniciativa en matèria associacionista dins del sector agrari local, fruit de l'interès dels propietaris i dels pagesos de la vila per millorar les condicions de treball i crear un ambient propici per al reconeixement social de les tasques i les persones que s'hi dedicaven.

També ara es compleixen cinc anys de la cessió que l'agrupació que n'ha heretat la personalitat i les funcions, Agricultors de Lloret SAT, va fer del fons documental de l'entitat al Servei d'Arxiu Municipal. Creiem, doncs, que aquesta doble efemèride és un bon motiu per mirar enrere i conèixer una mica més les diferents associacions que han fornit aquest fons documental, la seva naturalesa i el seu contingut.

Les entitats

El fons, identificat globalment com a *Cambra Agrària de Lloret de Mar*, correspon, en realitat, a la producció documental derivada de l'activitat de cinc entitats anàlogues i successives. Totes cinc tenen en comú el fet d'haver-se constituït com a resposta a la necessitat que tenien els pagesos lloretencs de defensar llurs interessos comuns i poder prestar als afiliats un seguit de serveis i ajuts. A continuació farem un repàs històric per la vida de les cinc agrupacions que s'han pogut individualitzar dins d'aquest fons global:

1. Sindicat Agrícola de Lloret de Mar.

Tal com hem esmentat, va ser la primera entitat fundada a Lloret al servei dels agricultors locals. La primera sessió de la Junta de Govern va tenir lloc el 7 de març de 1906. El Sindicat es presenta solemnement a la societat lloretenca amb una gran festa inaugural el dia 13 de maig, dos dies abans de la diada del sant patró Sant Isidre. Els estatuts deixen ben clar l'objecte de l'associació en el seu article segon: *el fomento de la Agricultura y anexos de la misma, atendiendo a la protección y defensa de las clases agrícolas, al establecimiento de relaciones entre los que las componen, al propio tiempo que a su cultura, instrucción y bienestar*.¹

Cal fer esment especial de l'article quart, que ens diu que "*atendiendo a la mayor intervenció que en la vida social moderna se concede a la mujer, éstas podrán pertenecer al Sindicato en cualquier concepto de socios, con la sola limitación de no poder ser designadas para los cargos del Comité directivo*". Aquest article ens mostra la important evolució social que experimentava el país en aquells moments de principis del segle XX i, alhora, la resistència a acceptar els canvis en el si del nucli masculí dominant.

En total es van aplegar trenta-dos socis fundadors, entre els quals hi havia la flor i la nata de la societat local. L'1 de gener de 1912 el Sindicat disposava de 277 afiliats. Des d'un any abans ofereix als seus afiliats la possibilitat d'obtenir crèdits agraris. Durant la dècada dels trenta arribarà a proporcionar serveis de pensions i de mutualitat agrària. A més, sempre va mantenir altres prestacions bàsiques com les de cooperativa de venda de la producció i la de compra comunal de llavor, fertilitzant i maquinària. El conreu més destacat era el de la patata primerenca: la de Lloret tenia fama de ser especialment bona i, a més, era de les primeres en recollida i venda dins del calendari, amb la qual cosa gaudia d'un avantatge comercial important.²

2. Fraternitat Agrícola Lloretenca.

Aquesta entitat va funcionar de manera paral·lela i alternativa al Sindicat. De les cinc entitats és la que ofereix més buits a causa de la poca documentació que

ens n'ha arribat. El primer text rector disponible (una modificació dels estatuts originals feta al 1919) fa un esment especial als casos d'ajut mutu entre pagesos a causa de malaltia, accident o pèrdua de collita. En aquell moment el president era Joan Moner i el secretari, Ramon Mas, i el local estava situat al carrer Nou (ara d'Agustí Cabañas), número 12. El llibre d'actes de les sessions del Ple de la Societat testimonia una activitat ininterrompuda fins l'any 1933 i una última acta del 1935 en la qual es renova la Junta Directiva i s'aprova l'estat de comptes de l'entitat.³

3. Hermandad Sindical de Labradores y Ganaderos de Lloret de Mar.

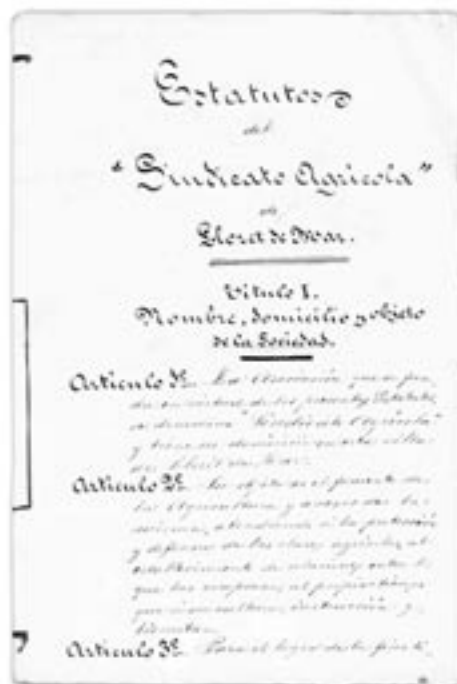
El Sindicat Agrícola no va perdre temps després de la Guerra Civil. El mateix any 1939 reprèn l'activitat, tot centrant-se en la campanya patatera. El context polític obliga, òbviament, a ajustar l'associació als principis rectors del règim franquista. A l'hora de la veritat, la *Hermandad* es va adaptar una mica a la situació particular local. A grans trets, trobem, d'una banda, l'organització de funcionament intern (càrrecs, òrgans de govern, control de finances) i, d'altra, quatre grans àrees de prestacions als afiliats: serveis agropecuaris, serveis econòmics, policia rural, Seguretat Social agrària i serveis recreatius:

- Els serveis agropecuaris feien referència al control de la producció agrícola, les subvencions ministerials i la salut veterinària. Hi havia els grups de patata, blat i sanitat i moviment de bestiar. Dins d'aquesta àrea trobem també la cooperativa agrícola que comercialitzava i distribuïa els productes dels afiliats de manera conjunta. Es va fundar l'any 1945 i es mantindrà trenta anys fins al 1975.⁴
- L'àrea de serveis econòmics se centrava fonamentalment en l'atorgament de crèdits agraris d'ajut i millora a la producció i en l'elaboració de les estadístiques i enquestes de producció i superfícies conreades. També es va encarregar de gestionar les indemnitzacions que va concedir el Ministeri d'Agricultura amb motiu dels aiguats de 1962 i els de 1970. Encara, com a servei econòmic, hom pot parlar de la cooperativa de consum creada l'any 1966. Molts lloretencs encara la recorden com *la botiga del Sindicat*.
- El servei de policia rural es va instituir l'any 1956. Incloua la vigilància de l'ordre i la seguretat en l'entorn rural, així com el manteniment de les infraestructures agràries comunes, els camins i les lleres de les rieres.
- El servei de Seguretat Social agrària és el que més documentació va generar. Va controlar la gestió dels expedients de prestació social i la liquidació de les quotes de cotització dels afiliats entre 1942 i 1978.
- Finalment, els socis disposaven dels serveis de local social i centre recreatiu i d'esbarjo. Dins d'aquest epígraf hom pot incloure les festes patronals de Sant Antoni Abat (17 de gener) i Sant Isidre (15 de maig) i els balls setmanals que es van fer molt populars al Lloret de les dècades dels cinquanta i els seixanta.

La *Hermandad* és la forma associativa agrària que més anys va prolongar les seves activitats. El període coincideix, a més, amb el moment de més rellevància relativa del sector al municipi, especialment les dècades dels quaranta i dels cinquanta, quan Lloret ha deixat enrere el comerç indià i el suro i la indústria turística de masses encara està a les beceroles.

4. Cambra Agrària de Lloret de Mar i Agricultors de Lloret SAT.

Les eleccions sindicals de l'any 1978 marquen l'inici de la trajectòria de la nova entitat o, millor dit, de la nova denominació de la vella entitat. De fet, l'associació s'encarna llavors en dues entitats separades: d'una banda la Cambra Agrària, que assumirà les competències més institucionals de relació amb les administracions, així com el control de la gestió del crèdit agrari i de les prestacions socials. D'altra, la societat agrària de transformació (SAT) *Agricultors de Lloret*, que s'encarregarà de gestionar l'organització de la producció i el funcionament de l'antiga cooperativa. Finalment, la introducció del nou règim laboral agrari durant la dècada dels noranta provocarà l'extinció de les cambres agràries locals i només Agricultors de Lloret SAT romandrà com a entitat supervivent i hereva de l'esperit

Capçaleres dels expedients del Sindicat Agrícola on es deixa constància de la festa inaugural i dels estatuts que regentaven l'entitat. Dates: 1906
Procedència: SdAMLLM (st. 56.64.2 i 56.64.3)

i el patrimoni de l'antic Sindicat. En l'actualitat *Agricultors de Lloret* continua la tasca econòmica i social iniciada l'any 1906, mantenint viva l'activitat del sector agrícola local i conservant la memòria de la vida de pagès a Lloret durant els últims cent anys.

El fons documental

La documentació de totes les entitats es va anar concentrant a la seu social de l'antic *Sindicat Agrícola*, al número 36 del carrer de Sant Pere. L'any 2000 *Agricultors de Lloret* es trasllada definitivament a la nova nau de Can Nan Bord. Aprofitant el trasllat, i tenint en compte que l'entitat no disposava pas d'instal·lacions de conservació documental adequades, el fons va entrar al Servei d'Arxiu Municipal de Lloret de Mar com a ingrés documental extraordinari gràcies a l'atenció de Josep Valls, gerent de l'entitat. La documentació va arribar en un estat de conservació força variable. Es van trobar molts casos de documents afectats a causa de les humitats o de l'acció d'insectes xilòfags, artròpodes i altres invertebrats. En general el fons patia un grau elevat de brutícia i pols acumulada. D'altra banda, no és pas íntegre: es troben buits i llacunes en algunes sèries. El 14 de juny de l'any 2000, Joan Campmajó i Mas, com a representant d'*Agricultors de Lloret*, signa la proposta de cessió documental. El conveni definitiu queda establert el 2 de març de l'any 2001.

L'organització documental s'ha fet seguint els quadres de classificació de caràcter orgànic i funcional dissenyats *ad hoc* per a cadascuna de les cinc entitats agrupades en forma de subfons. Per una banda s'ha utilitzat el criteri orgànic per diferenciar els cinc subfons segons cada entitat:

- 1-Agricultors de Lloret SAT
- 2-Cambra Agrària de Lloret de Mar
- 3-Fraternidad Agrícola Lloretense
- 4-Hermandad Sindical de Labradores y Ganaderos de Lloret de Mar
- 5-Sindicat Agrícola de Lloret de Mar

I, per altra, el criteri funcional s'ha emprat dins de cada subfons, de tal manera que el primer nivell de classificació és pràcticament comú a totes les associacions:

- 1-Òrgans de govern
- 2-Administració
- 3-Serveis
- 4-Hisenda
- 5-Biblioteca auxiliar

En el cas de la *Fraternidad* només s'arriba als punts 1 i 2. El Sindicat, en canvi, incorpora un punt 6 que inclou la documentació generada per la participació en la fundació i funcionament de la *Unión de Propietarios Corcheros Catalanes*.

En resum, la informació continguda en aquest fons permet obtenir una visió prou completa de l'associacionisme agrari lloretenc al llarg del segle XX, de l'abast i la importància del sector primari a la vila, especialment a la primera meitat del segle, i de la transformació patida durant la segona meitat en el trànsit cap al predomini del sector terciari dins l'economia local.

Bibliografia

Domènech i Moner, Joan: *Lloret de Mar*, Quaderns de la Revista de Girona, núm. 38; Diputació de Girona, 1992.

Parés, Pere Miquel / Vilaró, Teresa: *La ramaderia*, Quaderns de la Revista de Girona, 52; Diputació de Girona, 1994.

Jordi Padilla Delgado

1. SAML 56.64.2.
2. Domènech i Moner, Joan, 1992: Lloret de Mar, Quaderns de la Revista de Girona núm. 38, Diputació de Girona; pp. 56 i 57.
3. SAML 56.45.2.
4. Els estudiosos de la ramaderia gironina Pere Miquel Parés i Teresa Vilaró són, però, molt crítics amb el funcionament de les cooperatives durant la dictadura. Per a ells es limitaven a ser un instrument de control polític del règim sobre la pagesia i no responien a les autèntiques necessitats de l'agricultor (Parés, Pere Miquel / Vilaró, Teresa, 1994: La ramaderia, Quaderns de la Revista de Girona, 52; Diputació de Girona; pp. 48 i 49).

La Unió Republicana de Lloret de Mar (1903-1910)¹

Introducció

La Unió Republicana (UR) va ser un partit polític creat, l'any 1903, per iniciativa de Nicolás Salmerón, amb la finalitat d'aglutinar les forces republicanes dividides en diverses formacions polítiques i per tal de poder presentar una opció electoral viable. Anteriorment, ja s'havia intentat fer una primera coalició electoral, l'any 1893, que també s'anomenà UR i, anys més tard, hi hagueren altres intents reorganitzatius com el de Fusió Republicana en 1897 i una altra UR en 1900. Finalment, l'any 1903 es va crear aquest partit amb la probable participació de quasi tota la Fusió Republicana, amb elements de Fraternitat Republicana (antiga Federació Revolucionària), amb elements exposibilistes (antics partidaris de Castelar) i amb alguns elements del republicanisme federal.

La Unió Republicana es va organitzar en comissions per a cada província i per a cada partit judicial on hi havia grups de republicans partidaris de Salmerón. Així, el senyor Agustí Pujol de Lloret —que va rebre Nicolás Salmerón en la visita que va fer en aquesta vila i que va participar com a representant de Lloret en el dinar que se li va oferir a Santa Cristina—² va formar part de la Comissió per la província de Girona i pel partit judicial de Santa Coloma de Farners a principis d'agost de 1903.³

Centre d'UR de Lloret

El dia 3 de març de 1905 va ser fundat el cafè economat, seu de la Unió Republicana de Lloret, que estava situat al carrer Major, número 19.⁴

Els estatuts d'aquest nou partit polític es van aprovar el 15 d'abril de 1906. En el seu contingut normatiu podem veure, entre altres aspectes, els diferents objectius que pretenien aconseguir:

1. Agrupar aquells que estiguessin d'acord en què els pobles s'havien de governar per si mateixos i no per obra i gràcia de Déu ni per drets hereditaris.
2. Posar-se d'acord amb la majoria dels republicans que formaven part d'un conjunt més gran com a partit polític i que, amb major abnegació i altruisme, havien d'anar directament cap a la implantació de la República a Espanya.
3. Crear institucions de caràcter instructiu, d'auxili mutu, economia social i cooperatives recreatives i artístiques.
4. Propagar els ideals de llibertat, igualtat i fraternitat com a principi de redempció polític i social per aconseguir el major grau possible de felicitat humana.

Aquesta societat, per al major assoliment del fi que perseguia, creia que era important la implantació d'escoles, biblioteques i tots aquells mitjans que desenvolupessin la intel·ligència de l'home en el sentit més modern i progressiu, prescindint de tota tendència religiosa. Els socis que en formaven part havien d'ésser majors de setze anys, ser proposats per dos socis i ser admesos per la Junta Directiva. Els associats pagaven una quota anual, havien d'acceptar els estatuts i no podien haver tingut una mal comportament ni en la seva vida privada, ni en la seva vida política. El president era Joan Ros Gros;⁵ i el vicesecretari Joaquim Tomàs.⁶

Segell del Centre de Unió Republicana de Lloret de Mar

Sobre la vida política i social del Centre d'Unió Republicana de Lloret de Mar no tenim gaires notícies i, les poques que tenim, són molt fragmentades:

1. El 19 d'abril de 1906 es fa conèixer a l'Ajuntament per una instància sobre el cementiri civil:

"Se da cuenta de una instancia que diversos individuos sin distinción de clases, escuelas políticas y filosóficas y religiosas y entre ellos D. José (Sic) Ros Gros por autorización según dice de una Junta Municipal republicana agrupación libre pensadora, pacifista y Centro de Unió Republicana interesando del Ayuntamiento conclusiones referentes al Cementerio neutro, o sea civil, según dicen, al oficial del Estado y se acuerda conste en acta el enterado y que se tenga presentes dichas conclusiones para cuando llegue el caso de terminar el Cementerio a que las mismas se refieren".⁷

2. A mitjan abril de l'any 1907, en Nicolás Salmerón, entre altres pobles, visita Lloret. A Santa Cristina, va dir que veia en la Solidaritat Catalana, el renaixement d'un gran poble que desitja viure i que ell li prestava el seu suport perquè no dubtava que aquest moviment no solament havia de portar la regeneració de Catalunya, sinó que expandint-se per altres regions, portaria la d'Espanya.⁸

Conclusions

Creiem, que la UR de Lloret fou organitzada, bàsicament, per Agustí Pujol a partir d'agost de 1903; però que fins al març de 1905 no va ser declarat el cafè economat. Tot plegat, ens indicaria que els republicans de Lloret no tenien gaire influència en la població; i que, fins al 1906, data en què s'aprovaren els estatuts, no degueren participar a les eleccions.

És interessant assenyalar que quan Salmerón visità Lloret va anar a casa d'en Pujol, i, pel que s'apunta a la Costa de Llevant del 20 d'abril de 1907, no va passar pel Centre Republicà de Lloret. Per què? No creiem que fos un oblit del periodista de torn, perquè quan es parla de Blanes i d'Arenys sí que es fa menció de la visita de Salmerón als Centres Republicans de cada una d'aquestes viles. El més possible és que la majoria dels membres de Centre d'UR de Lloret no fossin partidaris de Solidaritat Catalana. Més tard, segons apunta J. B. Culla,¹² el Centre d'UR de Lloret es va convertir en un Centre Republicà Radical, que va estar inspirat per Narcís Vilà i Prats. Es van presentar a les eleccions del 1909, sense obtenir representació, i a les eleccions del 1913, on sí que van aconseguir representació municipal. Pel que apunta en J.B. Culla, aquest partit polític va existir com a mínim fins al 1914.

Francesc Bonastre i Santolària

Llicenciat en història amb un DEA en Món Contemporani
per la Universitat de Barcelona

President del Centre d'Estudis Pinedencs
i membre de la Societat Catalana d'Estudis Històrics

Arribada de Nicolás Salmerón a Lloret de
Mar el dia 16 d'abril de 1907.
Autor: J. Vilà. Procedència: SdAMLLM
— fons J. Vilà

3. Possiblement, a final de 1907, van enviar l'estat de comptes al Govern Civil de Girona perquè aquest organisme els va fer saber, mitjançant l'alcalde, que havien de fer constar amb claredat la procedència dels ingressos i la inversió de les despeses i que ambdós documents havien de ser-los retornats timbrats.⁹
4. El 25 de març de 1909, es comunica a l'alcalde, en resposta a una invitació per la festa de l'arbre que els havia fet arribar, que enviaran Quirico Parés Casanovas¹⁰ i Juan Ros per representar la Societat en aquest acte. Gràcies a aquest escrit sabem que tenien uns llibres d'actes, que Quirico Parés n'era secretari, que Salvador Austrich n'era el president¹¹ i també coneixem el segell de la Unió Republicana local.

1. Aquest escrit està basat i/o forma part de la comunicació "La Unió Republicana en el Maresme (o Costa de Llevant) i en la marina de la Selva (1903-1910)" per al VI Congrés de la Coordinadora de Centres d'Estudi de Parla Catalana els dies 3 i 4 de novembre de 2006.
2. Arxiu Municipal de Blanes. *La Costa de Llevant*, 20 d'abril de 1907 pàgina 15.
3. Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona. *La Publicidad*, 5 d'agost de 1903.
4. Arxiu Municipal de Lloret de Mar. 2.4.2. Altes i baixes de matrícula industrial 1884/1911. Alta, Lloret, 21 de març de 1905.
5. Segons el padró de 1910, havia nascut el 10 d'abril de 1883; la seva professió era el comerç i sabia llegir i escriure. Ídem. 9.2. Padró 1910. Número d'ordre 2797. Número de padró 2532.
6. Arxiu Municipal de Lloret de Mar. Fons d'associacions: *Estatuts del Centre d'Unió Republicana 1906*. En l'Arxiu Històric de Girona hi ha el registre de constitució a 15 d'abril de 1906 (Fons Govern Civil. Llibre registre d'associacions 1897-1937).
7. Arxiu Municipal de Lloret. 1.2. Actes 1902-1907 (Còpia). 19 d'abril de 1906.
8. Arxiu Municipal de Blanes. *La Costa de Llevant*, 20 d'abril de 1907. Pàgina 15.
9. Arxiu Municipal de Lloret de Mar. 1.7. Correspondència 1908. Girona, 28 de gener. És rebuda a Canet de Mar per Juan Ros Gros el 30 de gener (?).
10. Segons el padró de 1910, Quirico Parés Casanovas havia nascut el 16 de juliol de 1872, sabia llegir i escriure i la seva professió era taper. Ídem. 9.2. Padró 1910
11. Arxiu Municipal de Lloret. 1.7. Correspondència 1909. Lloret de Mar, 25 de març.
12. Culla i Clarà, Joan B. (1986): *El republicanisme lerrouxista a Catalunya (1901-1923)*, Curial, Barcelona. Pàgina 413.

La restauració del retaule major de la Parròquia de Sant Romà

El canvi de model estilístic que experimenta la pintura catalana al llarg del cincents, representa el pas de la pintura gòtica tradicional a la pintura renaixentista, inspirada en el model italià. Aquest canvi, determinat pel context social i polític, provoca variacions en la qualitat artística i també en la tècnica pictòrica.

El retaule de Sant Romà de la Parròquia de Lloret de Mar, realitzat pels pintors Pere Serafi, Jaume Forner II i Jaume Fontanet II, entre els anys 1541 i 1555, representa un exponent típic de la pintura d'aquesta època. Les nou taules supervivents del retaule major del temple patien serioses problemàtiques, especialment la descohesió entre el suport de fusta i la capa de pintura, causada pels moviments del suport i de l'estopa que reforça el lligam entre la preparació i el suport.

Arran de l'exposició *De Flandes a Itàlia* (Museu d'Art de Girona: 31 octubre 1998 - 25 abril de 1999) on el nostre retaule va ser present, es va poder conèixer l'estructura i la matèria de què es componien les taules renaixentistes catalanes. En relació amb les taules gòtiques, les renaixentistes utilitzen una nova tècnica a l'oli i una nova preparació del suport. Aquest segueix essent de fusta, ara reforçada per darrere amb travessers. Les fustes són més primes que en època gòtica i la proporció entre la llargada de la post i el seu poc gruix fa que sigui més sensible als canvis d'humitat.

La preparació del suport incorpora l'ús d'estopa, que substitueix l'endrapat gòtic, i que permet anivellar les juntes de les posts i també tota la superfície de la fusta. L'estopa del nostre retaule està col·locada amb massa llibertat, d'aquí que tingui

moltes obertures que hagin creat una superfície més rugosa que ha derivat en una dificultat de conservació.

Per manca, en aquesta època, d'un major coneixement de la tècnica a l'oli —emprada en aquest retaule— i tenint a més una deficient base de preparació fa que la capa de policromia sigui molt fràgil.

Aquestes 9 taules, realitzades amb els mateixos materials i creades pels mateixos artistes, haurien de tenir el mateix grau de conservació; però el desmuntatge del retaule i la separació de les taules, després dels esdeveniments de la Guerra Civil, conduïren a un repartiment de les peces per les diverses parets de l'església i la sagristia. Aquest fet ha provocat diversos microclimes i, per conseqüent, alteracions. Si a tot això hi sumem filtracions d'aigua obtenim el greu mal estat general que tenien.

La preocupació d'uns lloretencs, coneixedors del seu valor, va fer que la Parròquia posés fi a l'incúria de tants anys i que posés aquestes 9 taules en mans del Servei de Restauració de Béns Mobles de la Generalitat de Catalunya. El Sr. Pere Rovira i Pons, conservador-restaurador d'aquest Servei, en va dirigir el treball, que va manifestar una complexitat tal que va precisar haver de separar la pintura del suport de fusta per tal de substituir-lo, en el cas de la taula *L'Oració a l'hort de Getsemaní*. Les altres 8 taules van necessitar una neteja i de la fixació dels elements esquerdatats i bufats.

La taula *Crist amb la Creu al coll* ha necessitat una restauració ulterior que va dur a terme la Sra. Imma Pera, restauradora de Girona, que va ser també l'encarregada del muntatge final del retaule a la capella restaurada del baptisteri.

(Extret de l'informe de Pere Rovira i Pons)

Composició del retaule a l'altar major abans de les reformes modernistes.
Autor: E. Martínez. Procedència: SdAMLLM

Taula: Sant Romà i Sant Barula davant el tribunal d'Asclepiades.
Autor de la fotografia: August i Albert Mas